

INTERNATIONAL WEEKLY

№ 19

15.11.2019 – 30.11.2019

Foreign
Policy
Research
Institute

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Ukraine and Belarus

ЗМІСТ

Україна – Європейський Союз	3
АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ	3
<i>Чому В.Зеленський відвідав з візитом країни Балтії?</i>	3
Інші події в ЄС	6
Зовнішня політика	12
АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ	12
<i>З чим Зеленський збирається на нормандську зустріч і які очікування у населення на звільнених і окупованих територіях Донбасу?</i>	12
Двосторонні відносини.....	16
АВСТРІЯ.....	16
ЧЕХІЯ	16
ЄС	17
США	17
АРГЕНТИНА.....	18
ІРАК.....	18
ШВЕЙЦАРІЯ	18
ШВЕЦІЯ	19
Опір російській гібридній війні	20
АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ	20
<i>Стандарти ЗМІ проти інформаційного хаосу та дезінформації.....</i>	20

Україна – Європейський Союз

АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ

Чому В.Зеленський відвідав з візитом країни Балтії?

26 листопада, завершився офіційний візит Володимира Зеленського до Естонії. У межах візиту президента України до Естонії було підписано угоду про співпрацю між державами у сфері цифрових трансформацій. Також Володимир Зеленський та президентка Естонії Карсті Кальюлайд підписали спільну заяву про підтримку України на геополітичній арені та у внутрішніх реформах. Міністерства оборони України та Естонії підписали декларацію про співпрацю у сфері територіальної оборони. Під час свого візиту до Естонії, який відбувся напередодні, Володимир Зеленський провів низку зустрічей. Там президент України зустрічався з президенткою країни Керсті Кальюлайд, спікером Рійгікогу (парламенту) країни Хенном Пиллуаасом, прем'єр-міністром країни Ратасом.¹

До того ж, Президент України Володимир Зеленський на зустрічі з президентом Естонської Республіки Керсті Кальюлайд обговорив реалізацію "Ініціативи трьох морів" та відзначив зацікавленість України в тому, щоб долучитися до цього форуму країн Східної та Центральної Європи. "Україна та Естонія, як важливі гравці Балто-Чорноморського регіону, зацікавлені в реалізації спільних проектів та ініціатив з економіки, інфраструктури, навколишнього середовища. Під час сьогоднішніх перемовин ми окремо обговорили реалізацію "Ініціативи трьох морів", а головне – предметну зацікавленість України долучитися до неї», – цитує Володимира Зеленського його пресслужба. Він також відзначив ухвалення спільної заяви президентів України та Естонії, яка фіксує узгоджені позиції країн, пріоритети партнерства та визначає спільні кроки у майбутньому.²

Під час зустрічі президента України Володимира Зеленського та президента Литви Гітанаса Науседа у Вільнюсі 27 листопада, Науседа побажав Зеленському не йти на невигідні поступки на "нормандській зустрічі". Крім того, президент Литви наголосив, що санкції проти РФ мають продовжуватися. "Ми бажаємо, щоб ви не робили поступки, які можуть принести вам шкоди. Ми сподіваємося, що переговори допоможуть полегшити кроки, які зменшать напругу у вашому регіоні. Нашим обов'язком є допомогти Україні", – сказав він.³

¹ https://24tv.ua/zelenskiy_rozpoviv_pro_shho_domovivsia_v_estoniyi_n1240057

² <https://novynarnia.com/2019/11/26/zelenskiy-znovu-zagovoriv/>

³ <https://www.5.ua/polityka/ne-robit-vchynky-iaki-nashkodiat-vam-prezydent-lytvy-dav-poradu-zelenskomu-naperedodni-normandskoi-zustrichi-203571.html>

За результатами засідання Ради президентів України та Литовської Республіки, яке відбулося під головуванням Володимира Зеленського та Гітанаса Науседи, було підписано низку документів. Зокрема, президенти підписали Декларацію про розвиток стратегічного партнерства між Україною та Литовською Республікою на період з 2020 по 2024 роки. Заступник керівника Офісу президента України Ігор Жовква та головний зовнішньополітичний радник президента Литви Аста Скайскіріте скріпили підписами Протокол Дванадцятого засідання Ради президентів України та Литовської Республіки, який відображає основні домовленості, досягнуті під час цього заходу. Віце-прем'єр-міністр – міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров та міністр енергетики Литовської Республіки Жигімантас Вайчюнас підписали Декларацію про наміри щодо взаємного визнання електронної ідентифікації та довірчих послуг для електронних транзакцій між Міністерством електронної трансформації України та Міністерством економіки та інновацій Литовської Республіки. Крім того, міністр оборони України Андрій Загороднюк та міністр охорони краю Литовської Республіки Раймундас Каробліс підписали Декларацію про наміри співробітництва у сфері кібернетичної безпеки між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки.⁴

В рамках розвитку концепції Східного партнерства група литовських депутатів в Європарламенті запропонувала ініціативу під назвою Стратегія Тріо 2030, що передбачає посилене співробітництво з країнами, які мають з ЄС угоди про асоціацію, - Україною, Грузією і Молдовою⁵. **Ця Стратегія має на меті «м'яку» трансформацію пострадянських країн та їх перетворення на успішні демократичні держави**, зокрема, з урахуванням досвіду попередників з країн Східної Європи, головним стимулом для розвитку яких став процес розширення ЄС. Нове бачення **передбачає започаткування так званого «процесу тріо» для країн, які мають з Євросоюзом угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі, та відкриття перед цими країнами перспективи членства в ЄС**. «Європейський «процес тріо» має бути запропонований на наступні десять років для підтримки країн, які мають розвинуті відносини з ЄС у форматі асоціації та поглиблених та всеохоплюючих зон вільної торгівлі (Україна, Грузія і Молдова)», — йдеться у поширеній з цього приводу пояснювальній записці.

На думку авторів, така політика відповідатиме інтересам самого ЄС. «Сьогодні ми перебуваємо у критичному пункті, коли маємо додати нові довгострокові інструменти до нашої стратегії, щоб допомогти народам провідної групи асоційованого з ЄС **тріо** зберегти мотивацію та імпульс до реформ протягом наступної декади до 2030 року», — йдеться у документі. Головною новацією нової стратегії є не лише збереження принципу «більше за більше» у відносинах з ЄС, але й конкретизація зобов'язань самого Євросоюзу, який у відповідь на успіх у реформах має запропонувати країнам-партнерам інструменти для більш амбітної кінцевої мети європейської інтеграції. «Процес тріо» фактично є повторенням так званої Берлінської ініціативи, ініційованої Німеччиною у 2014 році, та запропонованої країнам західних Балкан для прискорення процесів їх європейської інтеграції.⁶

⁴<https://glavcom.ua/news/pid-chas-vizitu-zelenskogo-do-litvi-pidpisano-nizku-dokumentiv-642796.html>

⁵В Європарламенті ініціюють нову стратегію щодо України. https://zik.ua/news/2019/11/28/v_yevr_oparlamenti_initsiuiut_novu_strategiiu_shchodo_ukrainy_947094

⁶https://sprotyv.info/news/priskoriti-integraciju-z-ies-ievrodeputati-rozrobili-novu-strategiju-dlya-ukraini?__cf_waf_tk__=00007998030020000003761SLYvqay2D1QxXK0I_Ys1FHVQMng

Можна констатувати, що активно просуваючи «Стратегію тріо 2030» в Європарламенті Україна наближається до отримання перспективи членства в ЄС, і в цьому контексті візити Зеленського до Балтійських країн не лише демонструють активний зовнішньополітичний курс на ці країни, а й вкотре підтверджують нашу цілеспрямованість на ЄС. Інший важливий здобуток його візиту в країни Балтії підтверджує намір В.Зеленського вибудувати міцну геополітичну вісь по лінії Північ-Південь, яка би була надійною опорою Україні в стримуванні російської агресії та в реалізації українського зовнішньополітичного курсу спрямованого на європейську та євроатлантичну інтеграцію.

Інші події в ЄС

ПАРЄ спробує змінити механізм запровадження санкцій проти національних делегацій**15.11.2019**

Комітет Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) з політичних питань і демократії підготує резолюцію, яка може змінити принцип голосування за санкції проти країн-членів Ради Європи (РЄ), які порушують свої статутні зобов'язання. Це рішення, як повідомило DW джерело в секретаріаті ПАРЄ, було ухвалене на засіданні комітету в четвер, 14 листопада, у Берліні.

У документі, який обґрунтовує необхідність підготовки резолюції, пояснюється, що таким чином ПАРЄ продовжує працювати над гармонізацією діяльності органів Ради Європи. У резолюції може йтися про зміну принципу голосування щодо санкцій проти національних делегацій.

Зараз в ПАРЄ такі рішення приймаються простою більшістю, тоді як для ухвалення важливих рішень у Комітеті міністрів РЄ потрібна кваліфікована більшість у дві третини голосів. На розгляд депутатів ПАРЄ резолюцію планують винести в січні 2020 року. Якщо парламентарі підтримають її, це стане приводом для внесення відповідних змін до регламенту Асамблеї, які ускладнять запровадження санкцій проти країн, що порушують основоположні принципи Ради Європи.

Представники Верховної Ради України участі в засіданні у Берліні 14 листопада не брали, повідомив DW член української делегації в ПАРЄ Олексій Гончаренко. На осінній сесії керівництво Ради офіційно не представило секретаріату ПАРЄ список нової делегації для затвердження її повноважень - на знак протесту проти безумовного повернення делегації РФ до Асамблеї.

2014 року делегація РФ була позбавлена права голосу в Асамблеї через анексію Криму. Однак у червні цього року ПАРЄ ухвалила резолюцію, що дозволила російській делегації повернутися в ПАРЄ. Зараз делегація РФ бере участь у роботі Асамблеї без жодних обмежень. Але в грудні Венеціанська комісія повинна розглянути подання регламентного комітету ПАРЄ з проханням роз'яснити статус депутатів Держдуми РФ, обраних з урахуванням голосів громадян анексованого Криму. Якщо комісія вирішить, що вони були обрані незаконно, повноваження делегації РФ можуть бути знову оскаржені з процедурного питання на наступній сесії ПАРЄ.

*Deutsche Welle***Макрон хоче переглянути пункт Договору ЄС про військову допомогу****16.11.2019**

Франція хоче посилити положення Договору про ЄС про військову допомогу - очевидно, щоб зробити Союз більш незалежним від захисту з боку НАТО.

Про це повідомляє "Європейська правда" з посиланням на Welt am Sonntag.

Уряд у Парижі пропонує в робочому документі покращити "операціоналізацію" пункту. Це повинно забезпечити "те, що будь-яка країна ЄС, незалежно від розміру своєї військової чи дипломатичної мережі, зможе безперешкодно та своєчасно запроваджувати статтю 42.7".

Стаття 42.7 зазначає, що у разі збройного нападу на території однієї держави-члена інші держави-члени зобов'язані надати їм максимальну допомогу.

Зокрема, згідно з документом, Франція має на меті забезпечити, щоб Європейська служба зовнішніх дій діяла як "центр координації" для надання допомоги з боку країн ЄС у разі нападу на одного з членів блоку.

Крім того, країни ЄС повинні визначити прогалини в навиках при навчанні з моделювання кризи та переглянути сферу застосування цього пункту. Наприклад, слід уточнити, чи слід надавати допомогу при кібератаках чи так званій гібридній війні.

За словами дипломатів, інші держави-члени спочатку неохоче приймали це, особливо ті, хто хочуть продовжувати зосереджуватися на НАТО у колективній обороні. Однак, Служба зовнішніх дій зараз готує аналіз цієї теми.

Країни Європейського Союзу на прохання Франції вперше застосували положення про допомогу при агресії, зафіксоване статтею 42.7 Договору про ЄС, після терактів у Парижі 2015 року.

Тоді Німеччина значно активніше почала брати участь у боротьбі з терористичною організацією "Ісламська держава" в Іраку та Сирії. Крім усього іншого, для розвідувальних польотів були передбачені реактивні літаки "Торнадо".

Українська правда

Уряд Британії опублікує звіт про російське втручання після виборів — міністр

17.11.2019

Уряд Великої Британії опублікує доповідь парламентського комітету про втручання Росії у внутрішні справи Британії та її вплив на результат референдуму щодо Brexit після позачергових виборів до законодавчого органу 12 грудня.

Про це з посиланням на міністра безпеки Британії Брендона Льюїса повідомляє Malay Mail.

"Британський уряд опублікує доповідь парламентського комітету щодо можливого російського втручання у британську політику після виборів 12 грудня", - заявив Льюїс.

Опоненти звинувачують уряд Бориса Джонсона у тому, що він приховує звіт Комітету з питань розвідки та безпеки парламенту (ISC), який вже перевірили спецслужби, оскільки він може містити компромат про прем'єр-міністра та його партію.

"Ми хочемо переконатися, особливо там, де йдеться про національну безпеку, що ми все робимо належним чином та ретельно. "Ми не можемо публікувати певні речі під час загальних виборів... але після них цей звіт буде опублікований", - сказав міністр.

Минулого тижня уряд заявив, що звіт не був опублікований через необхідну перевірку, що здійснюватиметься протягом кількох тижнів.

Комітет з питань розвідки та безпеки у британському парламенті досліджував діяльність росіян, спрямовану проти Великої Британії, в тому числі втручання у референдум 2016 року щодо членства країни в ЄС. Саме Джонсон був тоді провідним натхненником кампанії за Brexit.

Видання The Sunday Times зазначає, що у звіті було зроблено висновок, що російське втручання могло вплинути на результати референдуму щодо Brexit, але цей вплив неможливо виміряти.

Укрінформ

Рада ЄС схвалила підписання візової угоди з Білоруссю

18.11.2019

Рада Євросоюзу затвердила рішення про підписання угоди з Мінськом, яка полегшить видачу віз громадянам Білорусі.

Як повідомляє "Європейська правда", відповідну постанову опублікували 18 листопада в Офіційному журналі ЄС.

"Підписання від імені ЄС Угоди про спрощення видачі віз між Європейським Союзом і Білоруссю з цього моменту дозволене, щойно завершиться процедура її укладання", - сказано в документі.

Для повного завершення процедури ще необхідно провести оцінку безпеки та цілісності білоруської системи видачі біометричних паспортів, а також їхньої технічної специфікації, зазначається в постанові.

Спрощення візового режиму передбачає, зокрема, зниження вартості шенгенської візи для білорусів з 60 до 35 євро.

Європейська правда

Міністр оборони Німеччини: Макрон хоче замінити НАТО, ми — посилити

18.11.2019

Міністр оборони Німеччини Аннегрет Крамп-Карренбауер не поділяє критику НАТО президентом Франції Еммануелем Макроном.

Як пише "Європейська правда", про це вона розповіла в інтерв'ю, опублікованому в неділю в журналі Welt.

Крамп-Карренбауер заявила, що Німеччина згодна з тим, що європейському співробітництву в галузі безпеки необхідно розширювати співпрацю, але у Парижа інша точка зору, ніж у Берліна.

"Коли Франція говорить про розширення європейської співпраці в галузі оборони, вони говорять про стратегічну автономію. Французи прагнуть сильного європейського співробітництва для заміни НАТО", - сказала Крамп-Карренбауер.

"Моя точка зору полягає в тому, що будь-яке зміцнення європейської оборони також зміцнює європейську опору НАТО", - сказала вона.

Крамп-Карренбауер додала, що "військова культура Франції відрізняється від німецької".

"Це відображено в останніх пропозиціях її президента. Але у Німеччини також є свої інтереси", - сказала німецька міністр оборони.

Разом з тим вона підкреслила важливість партнерства Берліна та Франції та його інтеграції в НАТО.

Нагадаємо, серед союзників Альянсу після заяви президента Франції Макрона про "смерть мозку" НАТО активізувалась дискусія. В інтерв'ю журналу The Economist Макрон поскаржився на відсутність координації в ухваленні стратегічних рішень між Сполученими Штатами і їхніми союзниками по НАТО.

Канцлерка Німеччини Ангела Меркель заявила, що не поділяє думку Макрона про ситуацію в Альянсі.

Європейська правда

ЄС і Сербія підписали угоду про співробітництво у сфері управління кордонами

19.11.2019

Європейський союз підписав угоду з Сербією про співробітництво у сфері управління кордонами між Белградом і Європейським агентством прикордонної і берегової охорони.

Як повідомляє "Європейська правда", відповідну заяву розміщено на сайті Єврокомісії.

Ця угода дозволяє Європейському агентству прикордонної і берегової охорони надавати допомогу Сербії в управлінні кордонами, проводити спільні операції і розміщувати групи в регіонах Сербії, що межують з ЄС.

Ця діяльність спрямована на боротьбу з нелегальною міграцією та транскордонною злочинністю і може включати надання розширеної технічної та оперативної допомоги на кордоні.

"Зміцнення співпраці між пріоритетними третіми країнами та Європейським агентством прикордонної і берегової охорони також буде сприяти подальшому зміцненню безпеки на зовнішніх кордонах ЄС", - йдеться в заяві.

Це вже третя подібна угода, раніше аналогічні документи були підписані з Албанією в жовтні 2018 року і Чорногорією в жовтні 2019 року.

Аналогічні статусні угоди були також укладені з Північною Македонією та Боснією і Герцеговиною та очікують завершення.

Європейська прикордонна і берегова охорона почала свою першу спільну операцію на території сусідньої країни, що не входить в ЄС, в Албанії в травні цього року.

Європейська правда

Франція оприлюднила нову модель розширення ЄС

19.11.2019

Ідея "поступової асоціації" стала ключовою у "реформованому підході до процесу приєднання до ЄС", викладеному в неофіційному шестисторінковому документі, розісланому Францією дипломатам ЄС.

Про це повідомляє "Європейська правда" з посиланням на EUobserver.

Зараз розширення ЄС працює шляхом відкриття переговорів про приєднання із країнами-кандидатами, які охоплюють 35 окремих областей європейського права.

Після того як кандидати погоджуються здійснити необхідні реформи, їх приймають як повноправних членів.

Але в новій французькій моделі здійснення реформ буде семикроковим процесом, впродовж якого кандидати отримуватимуть доступ до обраних програм та фондів ЄС, перш ніж прийти до "повного" членства.

Сім кроків - це: (I) верховенство права та основні права; (II) освіта та наука; (III) зайнятість та соціальні справи; (IV) фінансові справи; V) єдиний ринок, сільське господарство та рибальство; (VI) закордонні справи; та (VII) - інші.

Якщо кандидати завершили перший крок, вони могли б, наприклад, вступати до Євроюсту, пропонує Франція.

На другому кроці вони зможуть отримати доступ до наукової програми "Горизонт 2020", а балканські університети зможуть брати участь у програмі обміну студентами Erasmus+, передбачає французька пропозиція.

Крок четвертий міг би забезпечити приєднання до банківського союзу ЄС, тоді як крок п'ятий "наділить країни-кандидати правами на структурні фонди" - багатомільярдні субсидії.

"Завершення переговорів, відповідне кожному кроку, здійсненому країною, відкриє можливість участі у відповідних програмах ЄС, бути пов'язаним з певною відповідною галузевою політикою та, де це доцільно, отримати певне цільове фінансування", - йдеться у французькому документі.

"Кінцевою метою залишається повне та цілковите приєднання", додає він.

19 листопада міністри ЄС проводять перші переговори про французькі ідеї. Для будь-якої зміни необхідна одноголосна згода.

Данія та Нідерланди є "дуже близькими" до французьких ідей щодо нового методу розширення, і погляди Австрії, Чехії, Італії, Польщі, Словаччини та Словенії є "наближеними", заявила міністр Франції з питань ЄС із Амелі де Моншален.

Якщо згоди вдасться досягнути, тоді Єврокомісія повинна сформулювати ідеї в юридичних документах до січня 2020 року, зазначила Франція.

І це може означати, що реформа може бути проведена або, принаймні, узгоджена вчасно до саміту з лідерами Західних Балкан у Загребі в травні.

Нагадаємо, під час нещодавнього саміту Ради ЄС Данія та Нідерланди приєдналися до Франції у протидії відкриттю переговорів з Албанією та Північною Македонією про вступ до ЄС.

Європейська правда

Європейська Рада остаточно затвердила склад нової Єврокомісії

28.11.2019

Європейська Рада у четвер, 28 листопада, призначила за письмовою процедурою нову Європейську Комісію (ЕК) на період з 1 грудня 2019 року по 31 жовтня 2024 року. Про це йдеться в опублікованому на сайті Європейської Ради повідомленні.

В оприлюдненому рішенні Європейської Ради зазначається, що головою комісії призначено Урсулу фон дер Ляєн (Ursula von der Leyen), а високим представником ЄС із зовнішньої політики та політики безпеки - Жозепа Борреля, який також буде одним із заступників голови ЕК. Також призначені 25 членів Єврокомісії. У документі наголошується, що дане рішення засноване на згоді Європейського парламенту від 27 листопада 2019 року про затвердження нової Єврокомісії.

Президент Європейської Ради Дональд Туск привітав Урсулу фон дер Ляєн з остаточною призначенням виконавчого органу ЄС, який почне працювати з 1 грудня. "Європейська Рада остаточно і офіційно призначила нову Європейську Комісію для вступу в повноваження 1 грудня. Привітання і мої найкращі побажання фон дер Ляєн і її команді підтримувати єдність і силу ЄС", - написав у соціальній мережі Twitter Туск, який також залишає посаду.

Напередодні на пленарній сесії Європарламенту євродепутати 461 голосом "за" затвердили Європейську комісію мандата 2019-2024 років. 157 парламентаріїв проголосували "проти", утрималися 89. Представляючи свою команду в Європарламенті, Урсула фон дер Ляєн заявила: "Я прошу вашої підтримки для нового старту Європи".

Deutsche Welle

МЗС Франції викликало "на килим" турецького посла через слова Ердогана

29.11.2019

До Міністерства закордонних справ Франції було викликано турецького посла для пояснень через образливе висловлювання президента Туреччини Реджепа Таїпа Ердогана про французького президента Еммануеля Макрона.

Про це повідомляє Le Monde.

"До Міністерства закордонних справ Франції викликали посла Туреччини після того, як турецький президент Реджеп Таїп Ердоган порадив французькому президенту Еммануелю Макрону "перевірити голову", - йдеться в повідомленні.

У адміністрації французького президента відреагували на вислів Ердогана наступним чином: "Прояснімо: це не заява, це образа".

На початку місяця Еммануель Макрон заявив, що Європа більше не може покладатися на захист США як союзника по Північноатлантичному альянсу і має вже починати думати про себе як про "геополітичну силу", адже, мовляв "НАТО нині переживає смерть мозку".

У відповідь на ці слова французького президента Ердоган заявив: "Звертаюся до президента Франції і скажу те ж саме на саміті НАТО. Макрон повинен перевірити власну голову, перш ніж оголошувати "смерть мозку" НАТО. Тому що ці твердження підходять лише для тих, хто переніс смерть мозку. Ви навіть не платите гроші, які потрібно заплатити НАТО".

Укрінформ

Зовнішня політика

АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ

З чим Зеленський збирається на нормандську зустріч і які очікування у населення на звільнених і окупованих територіях Донбасу?

15 листопада стало відомо, що зустріч лідерів держав в Нормандському форматі запланована на 9 грудня 2019 року. Метою зустрічі є «нова послідовність виконання мінських угод». Переговори про врегулювання конфлікту на Донбасі ведуться в тристоронньої контактній групі в Мінську (Україна, Росія, ОБСЄ), а також в нормандському форматі - за участю представників України, Франції, Німеччини та Росії. Згодом цю інформацію підтвердили у Офісі президента України. «Президент України Володимир Зеленський провів телефонну розмову з Президентом Французької Республіки Еммануелем Макроном.

Проте, ключовим залишається питання: **з чим Зеленський збирається на нормандську зустріч?** Відповідь на це питання озвучив Секретар Ради національної безпеки і оборони України Олексій Данилов в коментарі журналістам телеканалів ICTV та "Україна". "Перш за все - ми зробимо обмін полоненими в форматі всіх на всіх, припинимо вогонь на всіх ділянках лінії розмежування, а також знайдемо спосіб вирішення питання, як проводити вибори, - сказав секретар РНБО України і підкреслив, що вибори можуть відбуватися тільки за українським законодавством, і після того, як Україна відновить свій контроль над кордоном з Росією⁷. У зв'язку з цим постає інше питання: **а як проголосують виборці на окупованих Росією територіях** навіть при умовах про які зазначив секретар РНБО України О.Данилов?

Згідно соціологічного опитування проведеного 18 квітня 2014 року, **підконтрольні Україні території** надавали такі відповіді: 11,7% підтримували введення російських військ в Україну. 19,3% — у Донецькій області, стільки ж — у Луганській. У Запорізькій — 4,2%, у Херсонській — 4,7%. 7% були готові вітати введення російських військ. 12,6% жителів Донецької області й 11,7%

⁷ Секретар РНБО Данилов сподівається, що на саміті лідерів нормандської четвірки будуть вирішені чотири ключові питання. https://censor.net.ua/news/3163557/sekretar_snbo_danilov_nadeetsya_cho_na_sammite_liderov_normandskoyi_chetverki_budut_resheny_chetyre?__cf_chl_jschl_tk__=26f1coa95bf267509a5c89c8bb616d4d2d6798c8-1575532998

— Луганської. 2,1% готові приєднатися до російської армії. На запитання "Що може змусити вас узятися за зброю?" лише 1,7% у Донецькій області відповіли "Загроза вашому регіону з боку Росії". Але залежно від формулювання запитання, готових протистояти російському агресорові в тому самому регіоні — 11,9% та 1,7%. У переліку пріоритетів загроза регіону поступалась іншим потенційним ризикам. Головний пріоритет — загроза життю респондента і його близьких (53,2%). Це найважливіше для всіх жителів Південного Сходу — від Херсонщини до Луганщини. Друге за ступенем важливості (з більшим відривом) — загроза територіальної цілісності — 10,4%. Це важливо для 6% луганчан. І для 22% жителів Херсонщини.⁸

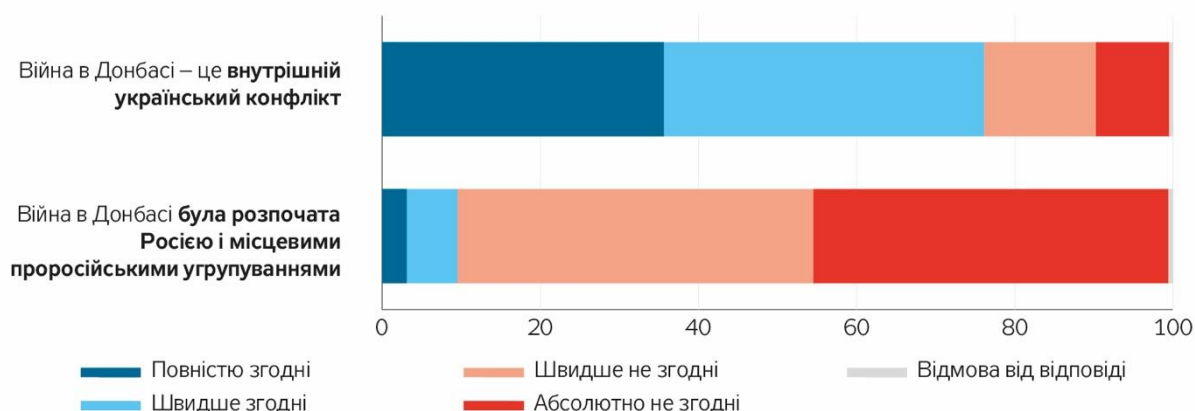
За результатами соціологічного дослідження, проведеного на замовлення «Українського інституту майбутнього», презентовані у щотижневику «Дзеркало тижня» **на окупованій Росією частині Донбасу в 2019 році, лише 5,1% опитаних по той бік лінії розмежування хочуть "бути частиною України як колись"**. Ще 13,4% бачать нині підконтрольні ЛНР/ДНР території "частиною України, але з особливим статусом". Разом - 18,5%, тобто менше ніж одна п'ята - жителів ОРДЛО бачить майбутнє своєї малої батьківщини в Україні. Незалежності прагнуть теж не надто багато респондентів — 16,2%. А ось **50,9% вважають, що нинішні території ЛНР/ДНР мають стати частиною Росії, ще 13,4% — "частиною Росії, але з особливим статусом"**. Тобто більшість жителів ЛНР/ДНР — **64,3% — бачить цю частину Донбасу в складі Росії**. Разом з тим, **57,8% жителів ДНР/ЛНР у ході соціологічного дослідження назвали себе громадянами України**. Паспорти ДНР/ЛНР — у 34,8%, Росії — 6,8%. Жителі ОРДЛО визначилися з назвою збройного конфлікту в Україні. 76% "повністю згодні" і "швидше згодні" з тим, що війна в Донбасі — це внутрішній український конфлікт (35,6 і 40,5% — відповідно). "Швидше не згодні" із цим — 14,1%. Абсолютно незгодних набралось 9,3%.

Інші соціологічні опитування проведені свідчать про наступне: **76% "повністю згодні" і "швидше згодні" з тим, що війна в Донбасі — це внутрішній український конфлікт**. "Швидше не згодні" із цим — **14,1%**. Абсолютно незгодних набралось 9,3%. Яка ж "багата" виявилася земля Донбасу на професійні військові кадри, БУКи, артилерію, боєприпаси, бронетехніку і гроші на утримання всього цього скромного псевдосамостійного життя... Однак треба сказати, 8,5% таки запідозрили щось недобре в невичерпності мілітаристських потенціалів ОРДЛО. 3,1% "повністю згодні" з тим, що війну в Донбасі розпочали Росія і місцеві проросійські угруповання. 6,4% із цим, "швидше згодні". При цьому 86% згодні із тим, що біля витоків конфлікту стояли проросійські угруповання й Москва, — "швидше не згодні" (45,1%) і "абсолютно не згодні" (44,9%).⁹

⁸ <https://dt.ua/internal/pivdenniy-shid-gilka-dereva-nashogo-.html>

⁹ https://dt.ua/internal/test-na-sumisnist-329032_.html

З яким твердженням ви згодні?
% до всіх учасників опитування

Пряму відповідь на запитання: "Як бути з Донбасом?" — великодушно прийняти чи прагматично відрізати. Як прийняти, коли переважна більшість жителів окупованих територій вважають, що Крим — російський, Росія — не агресор, а в Україні — внутрішній конфлікт? Як прийняти, коли, знову ж таки, **переважна більшість по той бік бачить себе частиною Росії?** Країни, з якої Україна де-факто вже шостий рік перебуває у стані війни? Де взяти сили на усвідомлення відмови тих, хто проживає в ДНР/ЛНР, розділити відповідальність за події? Але як відрізати? Коли майже половина цих-таки людей ніколи не замислювалися над тим, щоб поміняти український паспорт на російський? Коли кожна четверта людина з тих, хто перебуває в окупації, відверто визнає, що тепло ставиться до України? А ще вдвічі більше людей завмирають у розгубленому мовчанні, чуючи запитання: від якої країни залежить якість вашого життя в найближчі п'ять років? Як відрізати, коли за п'ять років сама Україна провалила абсолютно всі програми допомоги переселенцям, по суті, відмовивши їм у реальній підтримці? Коли в нас у самих із рефлексією й усвідомленням подій не все гладко?

Основна проблема в тому, що відповісти чесно й прямо на всі ці глобальні запитання, а потім прийняти рішення, забезпечивши його необхідними ресурсами — економічними, соціальними, правовими, психологічними, — у змозі тільки сильна, стабільна, економічно розвинена держава. Країна, в якій є суспільний консенсус із приводу ключових рішень. Але хіба це чимось схоже на нашу нинішню Україну? Країну, що шматує себе зсередини? Корумповану, слабку й некомпетентно керовану? Просто фізично не потягне ще одну мегаскладну багатомільйонну людську історію, де треба тонко комунікувати, точно будувати й жорстко приймати рішення. У результаті, впадемо всі — і ми, і вони. На те й розрахунок Росії.¹⁰

Зовнішньополітична ситуація також не надто сприяє позиціям нашої держави. **Європейські лідери поспішають якомога швидше вирішити питання конфлікту на Донбасі і вже, по суті, не сприймають Росію як основну проблему на цьому шляху. Навпаки — історія із «Північним потоком» та ситуація у ПАРЄ чітко засвідчила тренд на «відлигу» у відносинах із РФ.** Така ж непевна ситуація і з найбільш потужним до недавнього часу партнером України — США. Рівно за рік в цій країні мають відбутися чергові президентські вибори. Натомість саме наша країна стала тим «чорним лебедем», який може суттєво вплинути на розклад політичних сил

¹⁰ Там само.

всередині США. Якщо конфлікт, дійсно, не вирішити дипломатичним шляхом, доведеться готуватися до тривалого процесу «фантомних болей». В такому разі треба повністю змінювати як стратегію внутрішньої політики, так і зовнішньої. Передбачити усі можливі варіанти, посилювати обороноздатність та подбати про економічну міць. Варіант «замороженого» конфлікту має лише одну суттєву перевагу – визначеність з приводу подальших дій щодо Донбасу і можливість «перепрошивки» країни на більш якісні внутрішньо суспільні відносини.¹¹

Як ми бачимо, зараз марно очікувати від Нормандського формату швидкого вирішення питання з окупованими територіями через вищенаведені протиріччя. В свою чергу, **вирушаючи на зустріч ми маємо враховувати те, що Росія бажає домовлятися лише на вигідних для неї умовах і ніякі дипломатичні домовленості не допоможуть вирішити болючі для нас питання, оскільки Росія постійно порушує їх.**

¹¹<https://www.slovoidilo.ua/2019/11/12/kolonka/aleksandr-radchuk/bezpeka/deokupacziya-marshi-yak-ukrayinu-hotuyut-novoho-normandskoho-formatu>

Двосторонні відносини

Австрія

Президент України зустрівся з Міністром закордонних справ Австрії

15.11.2019

14 листопада Президент України Володимир Зеленський зустрівся з Федеральним міністром європейських, інтеграційних та закордонних справ – Федеральним міністром Відомства Федерального канцлера у справах ЄС, мистецтв, культури та засобів масової інформації Республіки Австрія Александром Шалленбергом.

Президент висловив сподівання, що новий уряд Австрії продовжуватиме підтримку України в питаннях протидії російській агресії та збереження режиму санкцій проти РФ.

Крім того, глава держави закликав австрійський бізнес збільшувати інвестиції в українську економіку та привітав цьогорічне проведення білаторального Року культури України та Австрії.

Володимир Зеленський прийняв передане запрошення Федерального Президента Республіки Австрія Александра ван дер Беллена здійснити офіційний візит до Австрії.

Міністерство закордонних справ України

Чехія

Україна та Чехія заявили про рестарт відносин

19.11.2019

Прем'єр-міністр Чехії Андрей Бабіш та президент України Володимир Зеленський після зустрічі у Києві заявили про рестарт відносин між державами.

Про це повідомляє "Європейська правда".

Зеленський на спільному брифінгу з Бабішем підкреслив, що це перший візит чеського прем'єра до України з 2008 року.

"Коли ми говоримо про рестарт – це бажання зустрічатися і бажання домовлятися. Цей приїзд говорить про те, що ми виходимо на новий рівень відносин між нашими країнами", - сказав глава української.

Він подякував Празі за підтримку територіальної цілісності і суверенітету України.

"Позиція пана прем'єра, що Крим і Донбас – це Україна. На цьому можемо поставити крапку. Це є позиція Чехії щодо нашого суверенітету", - додав Зеленський.

Бабіш підкреслив, що останнім часом "з Європи не дуже багато прем'єрів приїжджало", і це потрібно змінювати.

"З нами є велика делегація з підприємцями щодо інвестицій... Тому я говорю про невеликий рестарт. Тому я кажу, що ми будемо частіше бачитись", - підкреслив чеський прем'єр.

Він також висловив сподівання, що Володимир Зеленський відвідає Чехію під час головування Праги у Вишеградській четвірці.

У вівторок під час українсько-чеського бізнес-форуму у Києві Бабіш заявив, що Чехія підтримує територіальну цілісність України і реформи, які проводяться в країні.

Українська правда

ЄС

Україна і ЄС схвалили стратегію про санітарні і фітосанітарні заходи, потрібну для асоціації

20.11.2019

Україна та ЄС офіційно схвалили рішення про оновлення Додатку V Угоди про асоціацію щодо застосування європейських норм у сфері санітарних і фітосанітарних заходів.

Як пише "Європейська правда", про це у вівторок повідомили у пресслужбі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Рішення було ухвалене 18 листопада на засіданні підкомітету Україна-ЄС з управління санітарними та фітосанітарними заходами Комітету асоціації в торговельному складі, яке відбулося в Брюсселі.

Зокрема, сторони підписали рішення підкомітету стосовно схвалення Всеохоплюючої Стратегії СФЗ, яка оновить Додаток V Угоди про асоціації з ЄС "Всеохоплююча стратегія імплементації Глави IV (санітарні та фітосанітарні заходи)".

У рамках засідання сторони також обговорили поточні питання у сфері санітарних і фітосанітарних заходів, питання двосторонньої торгівлі і технічної допомоги.

Європейська правда

США

Україна та США підтверджують стратегічний характер двосторонніх відносин

21.11.2019

21 листопада 2019 року у Києві розпочалось дводенне засідання Українсько-американської робочої групи з питань нерозповсюдження та експортного контролю (РГНЕК).

Засіданню передувала зустріч глав делегацій – Заступника Міністра закордонних справ України Єгора Божка із Заступником Помічника Державного секретаря США Енн Гензер, в ході якої відбувся обмін думками з питань регіональної та міжнародної безпеки.

Відкриваючи основну частину засідання, Заступник Міністра Єгор Божок підкреслив стратегічний характер українсько-американських відносин та наголосив на важливості формату РГНЕК у контексті підтримання високого рівня взаємодії у таких важливих сферах як нерозповсюдження та експортний контроль.

У ході засідання сторони детально обговорили питання багатосторонніх режимів нерозповсюдження, контролю над озброєннями та експортного контролю, реалізації низки пріоритетних проєктів з посилення безпекового сектору України в умовах триваючої збройної агресії РФ, а також взаємодії в рамках міжнародних організацій.

Американська сторона підтвердила підтримку суверенітету та територіальної цілісності України.

В рамках другого дня засідання, 22 листопада 2019 року, делегації відвідають Зону Відчуження для обговорення питань, пов'язаних із протидією контрабанді ядерних та радіоактивних матеріалів, а також проєктів, які фінансуються Департаментом енергетики США.

Міністерство закордонних справ України

Аргентина

Україна та Аргентина домовилися про збільшення терміну безвізових поїздок

21.11.2019

Україна та Аргентина підписали протокол про внесення змін до угоди про скасування віз.

Як повідомляє "Європейська правда", відповідна заява розміщена на Facebook-сторінці МЗС України.

Міністр закордонних справ України Вадим Пристайко та посол Аргентини в Україні Елена Мікусінські підписали протокол про внесення змін до угоди між урядом України та урядом Аргентинської Республіки про скасування віз.

Документ передбачає взаємне збільшення строку безвізового перебування громадян України та Аргентини удвічі (з 90 днів протягом року до 90 днів протягом 180 днів).

Раніше в уряді обіцяли, що у 2020 році буде збільшено строки безвізового перебування в Аргентині, спрощений існуючий режим поїздок до Мексики, завершені відповідні переговори з Великою Британією, Республікою Корея, Канадою, Японією, Австралією та іншими країнами.

Європейська правда

Ірак

21-25 листопада Надзвичайний та Повноважний Посол України в Республіці Ірак Віктор Недопас здійснив робочу поїздку до Курдистанського регіону Республіки Ірак

23.11.2019

21-25 листопада Надзвичайний та Повноважний Посол України в Республіці Ірак Віктор Недопас здійснив робочу поїздку до Курдистанського регіону Республіки Ірак.

В ході візиту відбулися зустрічі з посадовцями Офісу Президента регіону, Міністром внутрішніх справ, керівництвом Департаменту зовнішніх зв'язків регіонального уряду Іракського Курдистану, представниками ділових кіл.

Під час зустрічей обговорювалися стан та перспективи подальшого розвитку міжрегіональної співпраці в економічній, освітній, науково-технічній, культурно-гуманітарній сферах.

Також були проведені зустрічі з громадянами України, які тимчасово перебувають на території регіону.

Надзвичайний та Повноважний Посол України в Республіці Ірак Віктор Недопас зі співробітниками Посольства відвідав Почесне Консульство України у м.Ербіль, де обговорив з Почесним Консулом України в Ербілі доктором Шакером Фархадом Алі питання захисту прав та інтересів українських громадян і юридичних осіб на території Іракського Курдистану, сприяння налагодженню міжрегіонального співробітництва та подальшого залучення українських компаній до реалізації економічних проектів розбудови регіону.

Міністерство закордонних справ України

Швейцарія

Українсько-швейцарські політичні консультації з питань двостороннього співробітництва в рамках міжнародних організацій

28.11.2019

У Берні відбулися українсько-швейцарські політичні консультації з питань двостороннього співробітництва в рамках міжнародних організацій за участі

заступника Міністра закордонних справ України С.Кислиці. Делегацію ФДЗС Швейцарії очолила Державний секретар П.Бересвіль.

Порядок денний включав широке коло питань двосторонніх відносин та взаємодії України та Швейцарії в рамках міжнародних організацій. Українська сторона ознайомила швейцарських колег із ходом реформ Президента України В.Зеленського та нового Уряду України, окреслила основні підходи до процесу мирного врегулювання на Донбасі та пріоритети розвитку двосторонніх відносин.

В рамках дискусії щодо взаємодії по лінії міжнародних організацій делегація МЗС України ознайомила швейцарську сторону з позицією Києва у контексті підготовки міністерського засідання ОБСЄ у Братиславі, баченням міжнародного моніторингу з прав людини у Криму, взаємодії в рамках ООН, Ради ООН з прав людини та Ради Європи.

Швейцарська сторона, у свою чергу наголосила на підтримці незалежності і суверенітету та територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаних кордонів, а також на підтримці реформ в Україні.

Пріоритетами Берна у двосторонній співпраці є поліпшення бізнес-клімату; приватизація та реформа управління державними підприємствами; розвиток інфраструктури; реформа енергетичного сектору та державного управління; децентралізація; реформа охорони здоров'я; антикорупційна політика.

Сторони обговорили порядок денний на 2020 рік.

Міністерство закордонних справ України

Швеція

Заступник Міністра закордонних справ України Єгор Божок прийняв Посла Швеції в Україні Тобіаса Тиберга

29.11.2019

28 листопада 2019 р. Заступник Міністра закордонних справ України Єгор Божок прийняв Посла Швеції в Україні Тобіаса Тиберга.

У ході зустрічі були обговорені питання внутрішньополітичної ситуації в Україні, перспективи імплементації Мінських домовленостей та деокупації Донбасу та АР Крим.

Заступник Міністра подякував Послу Швеції за вагому практичну допомогу Україні з метою проведення важливих реформ та підтримки постраждалих від війни регіонів України та поінформував шведського дипломата про підготовку України до зустрічі у "Нормандському форматі" в Парижі.

Посол Швеції зазначив, що його країна підтримує Україну у захисті суверенітету та територіальної цілісності, зокрема, була відзначена активна співпраця обох країн в міжнародних організаціях щодо важливих для України міжнародних ініціатив.

Під час зустрічі сторони також обговорили підготовку візиту в Україну Прем'єр-міністра Швеції Стефана Льовена 4 грудня ц.р., який сприятиме поглибленню українсько-шведського співробітництва у багатьох сферах.

Міністерство закордонних справ України

Опір російській гібридній війні

АНАЛІЗ ТЕМИ ТИЖНЯ

Стандарти ЗМІ проти інформаційного хаосу та дезінформації

9 листопада 2019 року Президент України Володимир Зеленський доручив Кабінету Міністрів розробити законопроекти, що стосуються врегулювання діяльності медіа в Україні. Відповідний указ "Про невідкладні заходи щодо проведення реформ і зміцнення держави" №837/2019 глава держави підписав 8 листопада. "Кабінету Міністрів ужити заходів щодо розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України законопроектів щодо врегулювання діяльності медіа в Україні, передбачивши, зокрема, положення щодо вимог та стандартів новин, механізмів запобігання розповсюдженню недостовірної, викривленої інформації, її спростування, заборони фізичним та юридичним особам держави-агресора володіти або фінансувати медіа в Україні, а також передбачити посилення відповідальності за порушення законодавства про інформацію", – ідеться в документі. Законопроекти мають розробити до 31 грудня 2019 року.

Указ, який містить низку інших розпоряджень у різних сферах, було підписано за підсумками наради 4 листопада з метою "забезпечення подальшого здійснення структурних економічних реформ, запровадження додаткових механізмів для прискорення соціально-економічного розвитку України, підвищення добробуту населення, гармонійного розвитку регіонів, продовження впровадження європейських стандартів життя, зміцнення держави".¹²

15 листопада під час публічної дискусії "Свобода слова, захист журналістів та інформаційного простору України від дезінформації (маніпуляції та фейків)" перший заступник міністра культури, молоді і спорту Анатолій Максимчук поінформував, що Міністерство культури, молоді та спорту України розглядає можливість запровадження посади омбудсмена з питань інформації, який протидіятиме дезінформації. "Омбудсмен - це той інститут, який уже присутній, вони називають себе по-різному в різних країнах. Але те, що пропонується до обговорення, - це омбудсмен з питань інформації як незалежна особа, основною метою діяльності якої є звернення до суду або моніторинг і виявлення дезінформації та звернення до суду з тим, щоб її заборонити. Насправді, якщо

¹²<https://gordonua.com/ukr/news/politics/-zelenskij-doruchiv-kabminu-rozrobiti-zakonoproekti-shchodo-vreguljuvannja-dijalnosti-media-v-ukrajini-1412809.html>

взяти до уваги кейс про розп'ятого хлопчика та фосфорні бомби, то немає суб'єкта, інтереси якого порушені і який може звернутися до суду... Коли з'являється омбудсмен, то він представляє інтереси суспільства, і в цьому випадку він може йти до суду", - пояснив він.

Так, загалом до функцій цього омбудсмена пропонується віднести моніторинг інформаційного простору, перевірку інформації на предмет наявності ознак дезінформації із залученням фактчекінгових організацій (в умовах обмеження ресурсів), розгляд скарг щодо дезінформації та звернення до суду з метою захисту інтересів суспільства. Окрім того, до системи елементів, яка має мінімізувати розповсюдження дезінформації та її вплив на людей, - саморегулювання журналістської спільноти, інформування щодо контенту та його типів, удосконалення порядку спростування дезінформації, підвищення медіа-грамотності суспільства, заборона юридичним і фізичним особам країни-агресора володіти медіа, якісна процедура акредитації іноземних журналістів, реєстрація медіа, а також відкоригування відповідальності за поступки і злочини. Водночас він уточнив, що в міністерстві пропонують не вважати за дезінформації оціночні критичні судження, сатиру, а також недостовірну інформацію про особу, що не шкодить суспільним інтересам.

Також, Анатолій Максимчук наголосив на важливості існування організації, яка слідкуватиме за дотриманням журналістами стандартів В Україні має бути така організація, яка розробить для журналістів рекомендації щодо професійних стандартів та етики і слідкуватиме за їх дотриманням, а також захищатиме працівників ЗМІ. "Суперважливим елементом є незалежна самоврядна журналістська організація, яка буде важливим стейкхолдером. Крім того, мають бути затверджені стандарти журналістської етики", - сказав Максимчук. За його словами, така організація не тільки опікуватиметься питанням дотримання журналістських стандартів, контролюватиме дотримання критеріїв достовірності новин, підтверджуватиме статус журналіста, а й працюватиме над забезпеченням гарантій певного захисту працівників ЗМІ. "Оскільки, як ми чули у багатьох дискусіях, на жаль, журналістом зараз може себе називати будь-хто, можуть мати посвідчення і претендувати у тому числі на те, щоб держава їх захищала, хоча по факту вони не є журналістами, не діють за стандартами, прийнятими у цивілізованих країнах для журналістики", - сказав перший заступник міністра культури, молоді та спорту. Він зазначив, що держава надаватиме гарантії журналістам, які здійснюють професійну діяльність відповідно до стандартів, розроблених самоврядною організацією.¹³

Міністр культури, молоді та спорту України Володимир Бородянський заявив, що законопроект щодо протидії дезінформації може бути внесений до Верховної Ради у грудні. "Ми хочемо внести (до ВР - ред.) його у грудні, тобто в один час із новим законопроектом про медіа", — сказав Бородянський. При цьому раніше під час самої дискусії, відповідаючи на запитання її учасників, міністр пояснив, що ці два законопроекти мають "різний рівень розбудови". Так, за його словами, майбутній закон про медіа набагато глибше розроблений, але обидва документи будуть пов'язані між собою. Водночас Бородянський запропонував представникам ЗМІ разом працювати над розробкою законопроектів, які будуть регулювати діяльність журналістів.

Крім того, Анатолій Максимчук зазначив, що МКМС пропонують в судовому порядку блокувати інформаційні ресурси за системне розповсюдження дезінформації. "Спочатку ми мову ведемо виключно про певну дезінформацію, тобто не про весь сайт, а про певну інформацію. Якщо ж ми бачимо, що це

¹³ <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2818719-svoboda-slova-zahist-zurnalistiv-ta-informacijnogo-prostoru-ukraini-vid-dezinformacii-manipulacii-ta-fejkiv-publicna-diskusija.html>

систематична робота, яка спрямована на дезінформацію - в процедурі, яка визначена законом, буде в тому числі СБУ долучатись - ці питання вирішувати, щоб виключно в судовому порядку заборонити роботу того чи іншого сайту", - заявив він. При цьому Максимчук наголосив, що це буде останнім заходом за умови наявності систематичності поширення дезінформації. "Оціночні та критичні судження, сатира, недостовірні інформація про особу, яка не шкодить суспільним інтересам не може бути дезінформацією, за це нема кримінальної відповідальності", - підкреслив міністр культури, молоді та спорту України Володимир Бородянський.¹⁴

Таким чином, стурбованість влади щодо дезінформації та поширення фейків в медіа не є безпідставною, адже **зараз олігархічно-клептократичний режим об'єднався з прокремлівським та заангажував ЗМІ в Україні діяльність яких спрямована на обслуговування інтересів Кремля та української клептократії і дискредитацію новообраної влади. В цьому плані така реакція з боку влади дійсно є виваженою та жодним чином не обмежує свободу слова.**

¹⁴ Там само.